

ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ ВІДДІЛ ОСВІТИ
ДНІПРОВСЬКОГО РАЙОНУ
ДОШКІЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД (ЯСЛА - САДОК) № 101 «СОФІЯ»
ЗАПОРІЗЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ

Методична розробка для роботи з педагогами

Брейн – ринг

«Мови рідної-слово рідне»»»

Підготувала:

Вихователь-методист

Коломиченко Олена Василівна

ДНЗ №101 «Софія»

Запоріжжя 2020

Обґрунтування актуальності та перспективності

Всебічний розвиток державної мови, як однієї з найважливіших складових національної ідентичності українського народу, є гарантією національної безпеки і суверенітету України та забезпечує єднання нації.

Популяризація державної мови на період до 2030 року «Сильна мова – успішна держава» визначає мету, стратегічні цілі та основні завдання, на виконання яких має бути спрямована реалізація державної мовної політики, та охоплює практично усі сфери суспільного життя.

Розроблення мовних законів останніх років зумовлено необхідністю кардинальних змін, спрямованих на підвищення популярності та конкурентоспроможності державної мови в Україні та світі шляхом взаємодії органів державної влади, органів місцевого самоврядування та інститутів громадянського суспільства, через прийняття відповідних управлінських рішень та проведення системних заходів.

Серед основних пріоритетів Національної доктрини розвитку освіти в Україні названо принцип органічного зв'язку освіти з національною історією, культурою, народними традиціями. Національне виховання спрямовується на залучення громадян до глибинних пластів української мови, розвиток духовності, формування у дітей національних світоглядних позицій, ідей, поглядів і переконань на основі цінностей вітчизняної та світової культури.

У Базовому компоненті дошкільної освіти в Україні у освітній лінії «Мовлення дитини» передбачено: «Засвоєння дитиною культури мовлення та спілкування, елементарних правил користування мовою у різних життєвих ситуаціях. Оволодіння мовою як засобом пізнання і способом специфічно людського спілкування є найвагомим досягненням дошкільного дитинства. Мова виступає каналом зв'язку для одержання інформації з немовних сфер буття, засобом пізнання світу від конкретно – чуттєвого до понятійно абстрактного. Мовленнєве виховання забезпечує духовно-емоційний розвиток дитини через органічний зв'язок із національним вихованням».

Тому для освітнього закладу є важливим використання напрямів, що сприяли б розвитку у дітей дошкільного віку мовленнєвих навичок, що дає можливість

забезпечити дошкільнику всебічний розвиток, гармонійність і цілісність особистості, розвиток її здібностей та обдарувань. Важлива роль у цьому процесі належить розвитку активного мовленнєвого словника. Для покращення роботи з цього напрямку в освітніх закладах роботу потрібно починати з методичної роботи з педагогами.

В подальшому вихователі зможуть використовувати надану інформацію для підготовки та проведення занять з розвитку мовлення, при проведенні заходів з національно патріотичного виховання. Отримані дітьми на цих заняттях знання, враження, емоції слугуватимуть фундаментом формування їх національної свідомості, любові до рідної землі, культури та поваги до народних традицій, до мовленнєвих традицій народу.

Науково-теоретична база

Правовою основою для розроблення та прийняття мовних законів є Конституція України, Рішення Конституційного Суду України від 14 грудня 1999 року №10-рп/99 (справа про застосування української мови), закони України «Про основи національної безпеки України» та «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», Концепція державної мовної політики, схвалена Указом Президента України від 15 лютого 2010 року № 161/2010. Стратегія узгоджується з положеннями таких стратегічних документів: Стратегією сталого розвитку «Україна – 2020», схваленою Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5, зокрема, охоплює всі визначені вектори руху України: сталий розвиток країни; безпека держави, бізнесу та громадян; відповідальність і соціальна справедливість; гордість за Україну в Європі та світі, оскільки досягнення цих цілей неможливе без розвитку і популяризації державної мови;

Програмою діяльності Кабінету Міністрів України, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2016 року № 294 та схваленою постановою Верховної Ради України від 14 квітня 2016 року № 1099-VIII, щодо розвитку української мови;

Середньо строковим планом пріоритетних дій Уряду до 2020 року, затвердженим розпорядженням Кабінету Міністрів України від 03 квітня 2017 року

№ 275-р, одним з пріоритетів якого є зміцнення позицій державної мови в культурно-інформаційному просторі.

В основу мовної політики покладено результати досліджень сучасного стану державної мови, проведених державними та недержавними організаціями, незалежними експертами, пропозиції центральних та місцевих органів влади, наукових інституцій, неурядових громадських організацій, експертів.

Використана література:

1. Герасимчук В. Власні імена в українських фразеологізмах // Дивослово. – 2005. - № 4. – С. 43-47.
2. Добролюба Г. Фразеологічний словник говірок Житомирщини. – Житомир: Волинь, 2010.
3. Крутій К.Л. «Комплексна освітня програма «Дитина в дошкільні роки» 2015р.
4. «Базовий компонент дошкільної освіти України(нова редакція)2012р.
5. Давидова.О. «Фразеологічний словник Української мови»2018р.
6. Полюга Л.М. «Повний словник антонімів Української мови» 2019р.
7. Богуш А., Гавриш Н., «Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей у дошкільних навчальних закладах» 2006р.
8. «Про національно-патріотичне виховання у закладах освіти у 2019/2020 навчальному році», Лист МОН № 1/9-523 від 16.08.19 р.
9. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» №21, ст..81 2019р.
10. Закон України «Про освіту» ст..7, 2019р.

Попередня робота:

1. Вивчення нормативної бази з питань розвитку і функціонування української мови.
2. Аналіз Базового компоненту та програм «Дитина в дошкільні роки», «Дитина», вивчення вимог програми за освітньою лінією БК «Мовлення дитини».
3. Проведення семінару-практикуму «Мови рідної-слово рідне».

4.Робота з літературою.

Форма проведення: брейн- ринг

Обладнання:

1.Столи;

2.Стільці для команд;

3.Проектор, екран; написи висловів видатних людей;

4.Вислови відомих українців про значення української мови;

5.Фішки для визначення правильної відповіді;

6.Кнопки з гучним світловим сигналом, для надання права відповіді;

План проведення: (брейн - рингу)

1.Об'єднання колективу за командами;

2.Вибір капітана команди;

3.Нагадування правил проведення гри;

4. Перший конкурс, «Розминка»;

5.Другий конкурс, «Щоб дітей навчати, документи треба знати»;

6. Третій конкурс, «Поет початківець»;

7. Четвертий конкурс, «Редактор»;

8. П'ятий конкурс, «Швидко відповідь давай-протилежне слово називай»;

9. Шостий конкурс, «Знавці українського правопису»;

10. Сьомий конкурс, «Голів команд. Продовж почате прислів'я.»;

11. Восьмий конкурс, «Збити з пантелику»;

12. Дев'ятий конкурс, «Загадка для суперника»;

13. Десятий конкурс, «Склади і запиши прислів'я»;

14. Привітання команд одна одній;

15.Підведення підсумків брейн – рингу;

16. Вручення нагород.

Мета: закріпити знання, набуті під час попередньої роботи; поглибити знання педагогів відомостями про рідну мову; показати її красу,багатство, неповторність. Підтвердити твердження про її необхідність для життя людини; продовжувати формувати необхідність любити і поважати рідну мову, рідне слово.; сприяти розвиткові творчих здібностей педагогів; збереження національної культури. Удосконалювати фахову майстерність педагогів; розвивати пам'ять, увагу, уяву,

образне мислення; опанувати способи, методи та прийоми роботи з розвитку у дітей українського мовлення, їх послідовність, раціональне використання; виховувати любов до української культури, мови, традицій; сприяти згуртуванню колективу, створити дружню атмосферу і підвищення стимулу до роботи; створювати атмосферу зацікавлення, яка сприяє розвитку творчості, педагогічної майстерності вихователя.

«Мова - це не просто спосіб спілкування, а щось більш значуще. Мова - це всі глибинні пласти духовного життя народу, його історична пам'ять, найцінніше надбання віків, мова – це ще й музика, мелодика, фарби, буття, сучасна, художня, інтелектуальна і мисленнева діяльність народу. О.Гончар

Хід проведення Брейн – рингу

Шановні колеги! Сьогодні ми з вами зібралися на «Брейн ринг», щоб впевнитися, що ми з вами стали справжніми знавцями української мови.

Ведуча: Сьогодні ми з вами маємо змогу впевнитися в тому, що ми з Вами стали справжніми знавцями української мови. Давайте об'єднаємося за командами і почнемо.(педагоги об'єднуються за уподобаннями, що дає змогу відчувати себе впевнено і комфортно у міні колективі)

Ведуча: Оберіть будь ласка голову команди. У Вас на столах стоять звукові кнопки, за допомогою яких ведучий зрозуміє, що ви готові дати відповідь. Яка команда першою натисне на кнопку, та і буде давати першою відповідь.

Призом нашої гри сьогодні є книга.

Нагдую Вам, що наш сьогоднішній методичний захід відбувається у формі брейн – рингу. Слово «брейн» (від англійського) «brain», що в перекладі «мозок», а слово «ринг - дзвінок». Назва гри українською мовою «мозок дзвонить». За іншими джерелами брейн –ринг розшифровується як : Брейн - блискуча думка, ідея, Ринг - майданчик для змагань, арена.

Ведуча: Нагадаю Вам правила гри, якщо команда готова дати відповідь, вона дає світловий сигнал. Задача команди випередити суперників і правильно відповісти на

запитання. Якщо команда помиляється, інша команда має право використати час, що залишився, на обговорення та правильну, на її думку, відповідь. За кожну правильну відповідь командам нараховується 1 бал. Також команда може залишити 1 найсильнішого гравця для певного завдання. Тоді у разі правильної відповіді, вона отримає 5 балів.

Отже, Увага! Увага! Увага! Розпочинаємо гру!

1 конкурс, «Розминка».

Питання. передаючи мікрофон по колу, назвіть видатних сучасних письменників України. Не можна повторюватися. Переможе та команда, яка більше дасть правильних відповідей.

2 конкурс, «Щоб дітей навчати, документи треба знати»

Питання. Назви головні документи дошкільної освіти? Головний документ дошкільної освіти, який визначає завдання мовленнєвого розвитку? Освітня лінія БК пов'язана з мовленням дитини? Державна мова України?

Не можна повторюватися. Переможе та команда, яка більше дасть правильних відповідей.

3 конкурс, «Поет початківець»

Ведуча: Я хочу Вам розповісти одну історію, яка стала легендою української сучасної літератури і яскраво підкреслює багатство і різноманітність, красу, поетичність, звучність нашої мови: У купе вагона першого класу потяга Львів – Відень їхало четверо пасажирів-інтелектуалів: англієць, німець, італієць, четвертим був відомий львівський юрист Богдан Косів. Розмова точилася навколо різних тем. Нарешті заговорили про мову: чия краща, багатша, досконаліша і якій бути провідною у світі. Звісно, кожен почав вихвалити свою рідну мову.

Першим заговорив англієць:

- Англія - країна великих завойовників і мореплавців, які поширили славу англійської мови, рознесли по всьому світу.

- Ха-ха - Німецька мова - то мова двох великих імперій - Німеччини й Австрії, які займають більше половини Європи.

Тут усміхнувся італієць і стиха мовив:

- Панове, ви обидва не маєте рації. Бо італійська мова - це мова сонячної Італії, мова музики і кохання.

Богдан Косів довго думав і нарешті промовив:

- Ви ж бо, по суті, нічого не сказали про багатство і можливості ваших мов. Чи могли б ви, скажімо, своїми мовами прочитати невеликий твір, у якому всі слова починалися б з однакової літери?

- Ні, ні, це неможливо!

- Ось вашими мовами це неможливо, а нашою зовсім просто. Назвіть якусь букву.

- Хай буде «ес».

- Гарзд. Вірш називається «Самотній сад»

Сипле, стелить сад самотній
Сірий смуток – срібний сніг.
Сумно стогне сонний струмінь,
Серце слуха скорбний сміх.
Серед саду страх сіріє,
Сад - солодкий спокій -спить.
Сонно сипляться сніжинки,
Струмінь стомлено сичить.
Стихли струни, стихли співи
Срібні співи серенад.
Стиха стеляться сніжинки
Спить самотній сонний сад.
- Геніально! Неймовірно!

Потім усі замовкли. Говорити вже не було потреби.

Питання. Голови команд підійдіть будь ласка до мене, витягніть картку. На картці написана літера з якої ви складете вірш. Всі слова цього вірша повинні починатися з цієї літери. Вірш має нараховувати не менше 4 строф. Бажаю успіху!

Відповіді педагогів.

1 команда:

Жовте жито жовтим жаром,
Жінки жнуть живі жнива,
Жовтогарячим жалить жовтень,
Журавлі журчать життям!

2 команда:

Тонкі трави тягнуться тинами,
Тло туманів тане табунами,
Теренова тиша тріпотить,
Тінь тополі трепетно тремтить!

4 конкурс, «Редактор»

Питання. Діти з батьками Вашої групи, вирішили випустити стелу газету, Вас попросили буди головним редактором. Відредагуйте будь ласка текст.

Не можна повторюватися. Переможе та команда, яка більше дасть правильних відповідей.

1) Початок учбового року	(початок навчального року)
2) Не сиди на полу	(на підлозі)
3) Самий кращий малюнок	(найкращий)
4) Хрустальний світильник	(кришталевий)
5) Я не получаю газет	(я не отримую)
6) Земельний участок	(земельна ділянка)
7) Грошовий перевод	(грошовий переказ)
8) Тут нема печаті	(тут немає печатки)
9) Приймати участь	(брати участь)
10) Підписка на газети	(передплата)

5 конкурс, «Швидко відповідь давай-протилежне слово називай»

Питання. Назвати антоніми до слів:

Ніч - день; сміятися - плакати, активний - пасивний, корисний - шкідливий, хворіти - видужувати, захід - схід, ганьба - слава; минуле - сучасне; згадати - забути, працьовитий - лінивий, прокинутися - заснути; вітатися – прощатися; світанок - присмерк; кінець - початок; радість - смуток (сум); рано - пізно; нині - колись; місяць- сонце; спека - холод; гора - рівнина; гучно - тихо; мить - вічність.

6 конкурс, «Знавці українського правопису»

Питання. Дай відповідь на запитання.

Не можна повторюватися. Переможе та команда, яка більше дасть правильних відповідей.

- Головні члени речення. (підмет та присудок)
- Літери записані у певному порядку. (алфавіт)

- Скільки букв в українському алфавіті? (33)
- Скільки голосних в українській мові? (6)
- Який знак в українській мові не є розділовим? (Дефіс, апостроф)
- Скільки звуків у слові «кущ»? (4)
- Як називається збірник віршів Шевченка? («Кобзар»)
- Всі види римованої мови художніх творів. (Поезія)
- Український народний танець. (Гопак).
- Яка річка тече в роті? (Десна)
- Які 2 займенники псують шляхи? (я,ми)
- Яка буква в українській мові не має відповідного звуку? (Ь)
- Як називається вірш, що не має рими? (Білий)
- Вигадане ім'я, під яким автор друкує свій твір. (Псевдонім)
- Віршований твір, який призначений для співу. (Пісня)
- Чуже мовлення, передане дослівно. (Пряма мова)
- Дослівно наведений уривок з якогось тексту. (Цитата)
- Поставте у кличний відмінок слово «юнак» (Юначе!)
- Від якого слова походить слово «вишня»? (Висіти)
- Назвіть знак, що позначає тверду, роздільну вимову на межі приголосного і голосного. (Апостроф)
- Поставте іменник «мати» у 3.в. (Матір)
- Скільки звуків у слові «ходжу»? (4)
- Слова, що мають багато значень. (Багатозначні)
- Слова, що мають спільний корінь. (Спільнокореневі)
- Словник, з якого дізнаємося значення слова. (Тлумачний)
- Який знак ставиться в кінці речення. (Крапка)
- Розмова двох і більше осіб. (Діалог)
- Закінчити: «Слово до слова — зложиться...». (Мова)

7 конкурс, «Голів команд. Продовж почате прислів'я.»

Питання. Дай більше відповідей на запитання. Не можна повторюватися.

Переможе той голова команди, хто більше дасть правильних відповідей.

- 1) Хто мови своєї цурається, хай сам себе стидається
- 2) Птицю пізнати по пір'ю, а людину по мові

3)Рідна мова - не полова:	її за вітром не розвієш
4)Більше діла -	менше слів
5)Будь господарем своєму	слову
6)Мовивши слово,	треба бути йому паном
7)Слово -не горобець,	вилетить - не спіймаєш
8)Від красних слів язик	не відсохне
9)Від солодких слів	кислиці не посолодшають
10)Від меча рана загоїться, а від лихого слова	ніколи
11)Від теплого слова	і лід розмерзається
12)Гостре словечко	коле сердечко
13)Де мало слів,	там більше правди
14)Діла говорять голосніше,	слів
15)Добре слово	краще, ніж готові гроші
16)Добрим словом мур проб'єш,	а лихим і в двері не ввійдеш
17)За грубе слово не сердься,	а на ласкаве не здавайся
18)З пісні слова не викидають	і свого не вставляють
19)І від солодких слів	буває гірко
20)Кого не б'є слово,	тому й палиця не pomoже

8конкурс, «Збити з пантелику»

Питання. Ми з Вами потрапили у загадковий світ фразеологізмів. Переможе той голова команди, хто більше дасть правильних відповідей.

1.Аж волосся дибки стало	хто-небудь має сильне бажання або страх до чогось
2. Аж за вухами лящить	їсти з апетитом
3. Альма-матер	шаноблива назва навчального закладу
4.Багатіти думкою	потішати себе намірами, задумами уявленнями
5.Байдики бити	нічого не робити, лінуватися
6. Як маків цвіт	арний, вродливий
7.Пасти задніх	відставати
8.Збити з пантелику	заплутати
9.Под самим носом	близько
10.На голках сидіти	переживати за що-небудь
11. Пальцем в небо	сказати щось недоладне, помилитися

12.Роззути очі	уважно подивитися
13.Ні пари з вуст	мовчати
14.За царя Панька	дуже давно
15.Облизня з'їсти	дивитися заздрісно на щось
16.Пекти раків	червоніти
17.Брати гору	перемагати
18.Провітрити голову	відпочити від розумової праці
19.Розжувати і в рот покласти	дуже докладно пояснити
20.Баляндраси, ляси точити	вести пусті розмови

9 конкурс, « Загадка для суперника»

Питання. Відгадай загадку. Акрівірші. Переможе той голова команди, хто більше дасть правильних відповідей. **Перша команда задає питання, що це?**

У всіх людей одна святиня:

Куди не глянь, де не спитай,

Рідніша їм своя пустиня,

Аніж зелений в чужині рай,

Їм красить все їх рідний край.

Нема без кореня рослини,

А нас, людей, без Батьківщини. *М. Чернявський*

Друга команда задає питання, що це?

Материнська ласкава і дивна

О пракореня нашого роду

В ній пізнаєш себе як людину.

А без неї немає народу!

Декілька прикладів акрівіршів:

1. Шлях в життя дає, мов мати.

Кличе мудрості пізнати.

От урок останній. Квіти.

Линуть діти в світ радіти.

А у неї -інші діти!

2. У світах піснями славна,

Краєм жита зветься здавна.

Розцвіла калина в лузі,
А народ міцніє в русі,
Їдьте в гості, любі друзі!
Нас планета всіх єдна,
А Вітчизна в нас -одна
3.А - з неї діти починають
Буквар читати з ранніх літ.
Екзамен перший свій складають,
Тож треба знать її як слід.
Коли вже вивчена вона,-
Авжеж, прислужиться сповна.

4. Милозвучна і дзвінка,
Особливості має.
Весела, слів багато в ній,
А ще...Вона одна єдина для кожної людини.

Питання: «Складіть вірш,щоб головним словом було слово(Рідна мова)»

Відповіді команд.

Команда 1:

Радіють діти в Україні,
І сонечко для них бринить,
Добро і щастя навкруги
Несе їх радість всім, всім, всім!
А їх батьки за них радіють, що діти в радості ростуть!

Моя країна дорогенька,
Омріяна усім народом,
Вона і сильна і могутча,
А також горда і квітуча!

Команда2:

Радість, щастя,
І надія -
Дім мій окриляє!
Найрідніші люди, нас оберігають.

Ангел-охоронець – поруч з нами ходить!

Маленьких діток-за собою водить,

Омріяне щастя -

В душах оселилось,

А до іншого серця зі щирістю йшло!

10 конкурс, «Склади і запиши прислів'я»

Питання. Ми з Вами дуже добре знаємо рідну мову, часто використовуємо в нашій роботі прислів'я та приказки, пригадайте їх. Переможе та команда, яка першою дасть відповідь на всі запитання і вони будуть правильними.

Питання.

Команда1:

- 1) Лине, серця, до, а, не, слово, стріла.
- 2) Хліб, а, слово, на, обід, бережи, на, відповідь.
- 3) Язик, до, доведе, Києва.
- 4) Словом, за, кишеню, у, не, полізе.
- 5) Рідна мова, у кого душа здорова в того й.
- 6) Розмерзає теплого і лід від слова.
- 7) Ранить не глибше стріла, а слово.
- 8) А важити, слова лічити треба не.
- 9) Там і душа слово де.
- 10) Горе слово руйнує, народи вітер підійма.

Команда2:

- 1) Материнську той хто зневажає, шанує мову не матері і.
- 2) Синові а бажай не бажай багатства, розуму.
- 3) Без що розуму, голова без світла ліхтар.
- 4) Щасті в вчення утішає прикрашає, а в нещасті.
- 5) Чоловік птах пір'ям, гарний розумом а.
- 6) Слово ключ краснее золотий.
- 7) Мало де там більше діл слів.
- 8) Що в рот, не що з а те, гріх, те рота.
- 9) Ранить тіло, а слово шабля душу.
- 10) Місто можна і словом збудувати.

Ведуча: Шановні колеги, перш ніж підвести підсумки нашого брейн - рингу запрошую голів команд привітати одне одного, і побажати іншій команді успіхів при підведенні підсумків, а привітання в нас сьогодні будуть незвичайні. А віршовані.

Команда1:

Солодке слово «Перемога»

Нелегко дається,

Хто любить, знає рідну мову,

Тому вона всміхнеться.

Наша команда бажає Вам успіху і перемоги!

Команда2:

Шановні колеги, бажаємо Вам успіху!

І хотілося б сказати такі слова:

До гарного слова нам треба звикати,

Щоб мова була як дзвінке джерело.

Подумай сім раз, перед тим, як сказати,

Щоб слово твоє людям радість несло!

Ведуча: Шановні колеги! Підійшов час підведення підсумків. Кожна команда показала себе справжнім знавцем Української мови! Сьогодні немає переможених. Сьогодні всі переможці. Тому. Що пригадали, закріпили свої знання. Змогли ними користуватися. На згадку про проведення нашого брейн – рингу кожна команда отримує книгу. (перша команда отримує книгу «Теорія викладання української мови», друга команда «Правила нової Української мови»)

Дякую за увагу!